

Dorka Dóra¹: Koszovó: Egy új állam születése Európában? Az önrendelkezési jog diadala

Debreceni Jogi Műhely, 2008. évi (V. évfolyam) 3. szám (2008. július) 33-40.

Bevezető gondolatok

2008-ban bekövetkezett egy olyan nemzetközi esemény, amellyel immáron majdnem fél éve bővült az államok köre. Természetesen nem újkeletű, ám nem is mindennapi esetről van szó.

Földgömbünk nagyrészt olyan államok alkotják, amelyeknek lakossága az államalkotó nemzetiségén kívül felölel több kisebbséget is. Egy államban legkorlátlanabb módon jogait és kötelességeit az államalkotó nép élvezheti. Valószínűleg méltánytalannak gondolhatnánk azt, hogy manapság léteznek olyan államok, amelyeknek területén közel két magyarországnyi kisebbség él. Minden nemzet akkor érezheti igazán "élőnek" és "létezőnek" magát, ha saját állammal bír, mert akkor mondhatja el, hogy megvalósította önmagát. Így értékelhetjük a Szerbiából kivált, parlamentáris köztársaságként fennálló Koszovót, mely évszázadokon át nyögte a legkülönbébb birodalmak, államok, vezetők, politikusok irányítását.

Koszovó mai formája

Államformáját tekintve 2008 februárjától parlamentáris köztársaság, a függetlenséget el nem ismerő államok részéről pedig vitatott autonóm tartomány.

Főváros: Pristina

Miniszterelnök: Hashim Thaci; Államfő: Fatmir Sejdiu

Terület: ~11 000 km²

Lakosság: 2 millió fő; albánok: 88%, szerbek: 7%, bosnyák, roma, török, goran: 5%

Vallás: muszlim: 95%, ortodox keresztény: 4 %

Pénznem: EUR, (USA dollár, svájci frank, német márka, szerb dinár)

Hivatalos nyelv: albán, szerb

GDP: 3237 millió dollár, 1900 dollár/fő

Évszázados történelem fennhatóság alatt

Koszovó területén évszázadokkal ezelőtt illír és trák törzsek telepedtek le, akiket az albánok őseinek tekinthetünk. A szerbek csupán Kr. u. VII. századtól kezdve jelentek meg. A területet Kr. e. I. században Augustus római császár meghódította, így módon a Római Birodalom részévé vált.² A Birodalom felbomlása után a terület a Kelet-Római Birodalomhoz került. A XII. századtól a Szerb Királyság, majd a Bizánci Birodalom birtokolta, míg a XIV / XV. századtól kezdve az Oszmán Birodalom vette igazgatása alá.³

Koszovó egyik legjelentősebb korszakát az Oszmán Birodalom részeként élte meg. 1389-re datálhatjuk az ún. első rigómezei csatát. Ekkor I. Murád szultán döntő vereséget mért a szerbekre, melynek negatív utóhatását az albánok is megérezték. Az albánok különösen sanyarú sorsát az is mutatja, hogy meghódították a törökök a szerb- és albánlakta területeket, ám ezen felül a szerbek is saját államuk részeként tekintették a Koszovóban élő albánokat. Manapság a szerbek egy részének Koszovóhoz való kötődése egy ide kapcsolódó legendának köszönhető, melynek következtében Koszovót szakralizálódott területnek tekintik.⁴ I. Murádot a szultáni székben váltó II. Murád hatalmas hadával 1448-ban szintén leigázta a szerbeket. Rigómezőn, azaz Kosovo Poljén az elvesztett csaták rányomták bélyegüket a koszovói albánokra.

A vereségek demográfiai változásaként a szerbek kezdtek kivándorolni a délkeleti térségből. A törökök tovább gyengítve a szerb hatalmat, felszámolták az ipeki patriarchátust, amely a szerb öntudat és összetartozás szimbólumaként funkcionált. A hatalmas Birodalom nyilván nem tarthatta fenn hatalmát örök időkre, kezdett meggyengülni.⁵ A XIX. században Szerbia visszanyerte de facto

függetlenségét, Koszovó pedig önálló közigazgatási egységként működött.⁶ A nagy Birodalom hatalmának fénye kezdett halványulni, s végül mintegy egy évszázada sikerült a bolgár és macedón csapatoknak összefogva megtörni az oszmán hatalmat.

Ezekben az évszázadokban kezdett a szerbek és az albánok közötti kontraszt kiéleződni. Egyrészt a szerbek északi és nyugati migrációjával párhuzamba állítva az albánok száma egyre nőtt. Másrészt a vallást illetően az oszmán hatásra differenciálódtak, hiszen a szerbek keresztények voltak, míg az albánok felvették az iszlámot.⁷

Koszovó történelmének bölcsőjére visszatekintve mondhatjuk el, hogy a kiéleződött ellentét eddigi hatására az albánok egyre nagyobb igényt tartottak jogilag saját terület fenntartása.

A tartományt érintő XX. századi fontosabb események

Hivatalos elnevezések:

1964-68: Kosovo és Metohija Autonóm Tartomány

1968-89: Kosovoi Szocialista Autonóm Tartomány

1989-2008: Kosovo és Metohija Autonóm Tartomány

2008- Koszovói Köztársaság

Koszovót az első világháború alatt az Osztrák-Magyar-Monarchia és Szerbia tartotta megszállása alatt, bizonyos mértékű fellélegzést csak a második világháború alatt élhetett meg, amikor is patrióta érzelmeket táplálva Albánia részévé vált. Ez a fellélegzés azonban nem tarthatott sokáig, mivel a terület nagyrésze olasz fennhatóság alá került, s csak kisebbik részét szállták meg a németek. 1944-ig egy éven keresztül a németek állomásoztak ezen a területen, s a XX. század közepétől kezdve a kommunista Jugoszlávia tartotta fenn hatalmát ezen a termékeny vidéken.

Már a '20-as, '30-as években több kísérletet tettek arra, hogy szerbeket telepítsenek be a tartományba, ám ezek az ott élő albánok ellenállásába ütköztek, akik ekkor már egyértelműen többségben voltak a tartományban.

Az 1945-ben elfogadott alkotmány hat köztársaságot deklarált Jugoszlávián belül, és külön Szerbián belül Vajdaságot, mint autonóm tartományt, és Kosovo i Metohija-t, mint autonóm körzetet említi meg. A szerbek ezidő alatt elnyomó politikát folytattak az albánokkal szemben, így a differenciáltság tovább éleződött.

A '60-as évektől kezdve a szövetségi kormány elkezdett toleránsabb politikát alkalmazni az albánok felé, melynek megnyilvánulása érezhetővé vált azáltal, hogy részt vehettek a helyi és szövetségi intézményekben, és ösztönözték az albán nemzeti identitást.⁸ Ezekben az években az albánok aránya folyamatosan növekedett, egyrészt a körükben tapasztalható magasabb születésszám, másrészt a szerbek migrációja miatt.

A jugoszláv vezetés kétségbe vonta az albánok lojalitását ezért szoros politikai és állambiztonsági ellenőrzés alatt tartotta a tartományt. A szovjet típusú új gazdasági mechanizmus bevezetésével egyidejűleg az albánok demonstrációkba kezdtek, melynek keretein belül megfogalmazták, hogy Koszovót köztársasági rangra kívánják emelni. Ezt részben azzal támasztották alá, hogy a kisebb létszámú macedónok is önálló köztársaságban élnek, így annak mintájára miért ne érdemelnék meg ezt a jogot. Ennek az lett az eredménye, hogy a Metohija nevet törölték a tartomány nevéből, és Koszovó jogot kapott saját zászló használatára. 1974-ben elfogadott alkotmány már autonóm tartomány néven tartalmazott rendelkezéseket.⁹

A konfliktus tovább éleződik...

Slobodan Milosevic a '80-as évek végén került vezetői pozícióba. Ő a szerb nacionalista érzelmekre építve lebontotta a tartomány korábban élvezett autonómiáját, és szerb közigazgatást vezetett be a tartományban.¹⁰ A korábbi '70-es években tapasztalható engedmények után a Szerbiától történő elszakadásba vetett hit szertefoszlott. Az albánok felkelésekben nyilvánították ki érzelmeiket,

kiváltva a jugoszláv hadsereg bevonulását a térségbe. Felszámolták a helyi nemzetgyűlést, és bezárták az olyan iskolákat, ahol albánul tanítottak. Az albánok revansként létrehozták a saját iskolarendszerüket, ami része volt annak a folyamatnak, hogy kialakuljon egy kettős társadalmi rendszer Koszovóban.

Az elnyomás-megtorlás macska-egér harcának konklúziója az lett, hogy 1990-ben egy határozat mondta ki, hogy Koszovó, mint 7. tagköztársaság jön létre, melyet 1991-ben egy titkos népszavazással megerősítettek. Ugyanebben az évben Jugoszlávia felbomlott, mely nagyrészt a koszovói krízisnek volt köszönhető.¹¹

Ettől az évtől kezdve tovább gyűrűződtek az események, ám egy olyan patthelyzet alakult ki, amely egészen 1998-ig megoldatlan maradt. Javaslatok születtek a válság megoldására, így ennek keretein belül Rugova, az albánok vezére egy "semleges Koszovó", míg Adem Demaqni "konföderációs Balkánia" megalakítását tekintette a megfelelő megoldásnak.

A koszovói albánok válságának megoldását szolgáló álláspontok hallatára a szerbek alárendeltek mindent, ami Koszovóban kicsit is szimbolizálhatta volna az autonómiát. Koszovó bele nem nyugodva a függetlenségbe vetett optimizmus széthullását előidéző szerb lépések realizálásába, a korábbi történelmi évekből tanulva, ismét viszontválasszal szolgált a szerbek részére.

A milosevici évek alatt az albán szeparatizmus és a milosevici machiavellizmus került egymással éles kontrasztba.¹² Ezekben az években a koszovói albánok mellett kitarítottak az albániai albánok, azonban túl gyengék voltak ahhoz, hogy érdemben bármit is tegyenek.

A patthelyzet megoldatlanságának további okai a szerb álláspontban lelhetőek fel. A szerbek Koszovóhoz történő ragaszkodásának többek között geopolitikai megfontolásai is voltak. Az albánlakta terület rendkívül gazdag ásványkincsekben, így kiválóan alkalmas lehet e nyersanyagok exportálására, amellyel a gazdasági eredményeket lehet javítani. Továbbá a szerbek fenntartottak párhuzamosan egy albán államot szigorított rendőri őrizet mellett. Az albánok kényszerű tehetetlenségét a szerbeket segítő határok sérthetetlenségének elve, mint *ius cogens* okozta, valamint az, hogy a fegyveres erő monopóliumával sem rendelkezett a kisebbség.

Ennek az ún. történelmi és etnikai érvek csatájának a Holbrooke-Milosevic egyezmény vetett véget.¹³ Az egyezmény betartására az ENSZ BT 1244-es határozata létrehozta a KFOR-t, amelynek feladatává a válságos terület ellenőrzését tűzték ki. Ez szinte csak NATO egységekből állt, és ezt a fajta beavatkozást nagyhatalmi konszenzus sem övezte. A szerbek azonnal sérelmezni kezdték egy nemzetközi haderő bevonulását a tartományba, nyilvánvalóan tartva a tartomány feletti hatalom elvesztésétől. Az újonnan megalakított UCK, a Koszovói Felszabadítási Hadsereg, támadásaival a rendőrségre 1998-ra fegyveres felkelést szított. A szerbek próbálkozásai a tartomány feletti teljes és kizárólagos hatalom visszaszerzésére, melynek tanúbizonyságául nagy offenzívát indítottak az UCK ellen, nagy nyilvánosságot kapott atrocitásokkal és menekülthullámmal jártak. Az emiatt kezdeményezett rambouilleti tárgyalások sikertelensége után kezdődött meg márciusban a NATO bombázása. A bombázás hatására bekövetkezett a nyugatiak által előrelátott válaszreakció, a szerb fél etnikai tisztogatásba kezdett, szinte permanens módon újabb menekültáradatot elindítva.¹⁴ Végül júniusban elfogadta a hatalma mellett bőszen kitarító nemzet a finn elnök és orosz követ által közvetített békét, mely értelmében a szerb csapatok és velük a koszovói szerb civil lakosság nagy része is elhagyja Koszovót és a menekült albánok nagy része visszatér a tartományba.

A béke megtartása érdekében 1999-től kezdve az albánok vállalták az ENSZ által történő igazgatást, ennek keretein belül az ENSZ-közigazgatás (UNMIK) ellenőriz, mely, ha megteremtődtek a béke és konszolidáció feltételei, átadja hatáskörét az albán hatóságoknak. A KFOR pedig 2001 óta megalakította a 120 tagú Koszovói Nemzetgyűlést.¹⁵ 2004-ben újra etnikai

jellegű zavargások mentek végbe a régióban, melyek után megnőtt a nemzetközi nyomás Koszovó státusának rendezése ügyében. Annak érdekében, hogy mind gazdaságilag, mind politikailag a stabilitás útjára lépjen, az ENSZ-főtitkár különmegbízott, Martti Ahtisaari 2007-ben kidolgozott egy tervet.¹⁶ A függetlenedési folyamat elősegítése érdekében megalkotott tervet Ban Ki-moon ENSZ-főtitkár is támogatta, azonban az ENSZ BT állandó tagjai közül a vétójoggal bíró Oroszország kiállt Szerbia ellenkezése mellett. Szergej Lavrov, orosz külügyminiszter azért nem támogatta az ENSZ-közvetítő által kidolgozott tervet, mert véleménye szerint csak az egyik fél, nevezetesen az albánok érdekeit szolgálja. A jószolgálatnál többet jelentő közvetítói törekvést Szergej kudarcot vallottként ítélte meg, mellyel párhuzamba állítva a Kofi Annan volt ENSZ-főtitkár ciprusi tervét, mindkét esetben egyfajta bukást vélt felfedezni. Az USA és az EU azonban támogatásukról biztosították Ahtisaarit. Ezek az érvelések ma sincsenek másképpen.

A függetlenné vált Koszovó

A rendkívül változatos történelem pozitív és negatív, hol autonóm státusz irányába haladó, hol az alárendelt szerepbe bújó térség ismerveinek megismerése után, a kiegyenlítés keretén belül a piedesztálra emelt Koszovó elérte azt, hogy 2008. február 17-én a pristinai parlament egyoldalúan deklarálta függetlenségét. Többek között a már ismertetett okok mellett a bizonyos 1913-as Londoni Egyezményre hivatkoztak, mely alapján álláspontjuk szerint agresszióknak minősíthető az, hogy a nagyhatalmak Szerbiához csatolták ezt a szegény szegletet.¹⁷

Fatmit Sejdiu államfő, Hashim Thaqi kormányfő és Jakup Krasniqi politikus aláírták a független demokratikus állam megalakulásáról szóló nyilatkozatot.

Ez év áprilisában bemutatták az új alkotmányt, mely várhatóan június 15-én lép hatályba. A kormányfő szavaival élve az alaptörvény Koszovó polgárainak akaratát tükrözi, s parlamentáris köztársaságot deklarál.¹⁸

“ A függetlenségi nyilatkozat” szerb visszhangja

Szerbia természetesen nem ismerte el a függetlenséget.¹⁹ Az államfő a három közjogi méltóság ellen “illegális állam kikiáltásának megszervezésével” emelt vádat. Véleménye szerint hazaárulás bűncselekményét követték el, s megsértették Szerbia biztonsága és alkotmányos rendje védelmének elvét.²⁰

A “függetlenségi nyilatkozat” nyilvános megismerésére ez év február 18–19-én Szerbiában kisebb zavargások zajlottak le. Felgyújtottak két határátkelőt Szerbia és Koszovó között. Két nappal később államilag szervezett tömegtüntetésen mintegy 150 ezren vettek részt Belgrádban a szabad Koszovó ellen. Zárva maradtak az iskolák, az állami vasúttársaság ingyen szállította a tüntetőket a városba. Az államok biztonsági okok miatt hazahívták diplomatáikat, hiszen a szerb demonstrálók felgyújtották az USA nagykövetségét, ezenkívül megtámadták a horvát, a török, a bosznia-hercegovinai, a belga, a kanadai és a német nagykövetség épületét is. A rendőrség egyetlen eszközeként a demonstrálók megállítására könnygázt vetett be a randalírozók ellen. A zavargások a koszovói Mitrovicában folytatódtak, s egészen március közepéig nem szüntek meg.²¹

A függetlenség nemzetközi visszhangja...

Az Európai Unió külügyminiszterei egy konferencia keretein belül tárgyalták meg, hogy az Unió kialakít egy közös formulát, és ily módon az egyes tagállamokra bízva a saját álláspont kialakítását. Fontos negatív hatásként értékelhető, hogy Romániában az egyik politikus az RMDSZ kizárását kérte a kormányból, amiért Koszovó függetlenségét el nem ismerő Romániának nem alakított ki közös álláspontot. A románok félelme természetesen nem alaptalan, joggal tarthatnak az ott tartózkodó magyarok ellenállásától.

Az újonnan megalakult államnak elsőként Nicolas Sarközy, francia elnök tette meg tiszteletét.

Magyarországon Göncz Kinga, külügyminiszter jelentette be a Magyar Köztársaság részéről történő államelismerést, és megindult az elismerési folyamat. A 2034/2008-as Kormányhatározat deklarálja a Magyar Köztársaság részéről az újonnan létrejött állam elismerését, továbbá javasolja a diplomáciai kapcsolatok felvételét Koszovóval, és az érintett fél értesítését rendeli el mindezek tekintetében.

Összességében a legtöbb EU tagállam ma elismeri Koszovót, mint új és független államot.²² Ezt a véleményt osztja: USA, Kanada, Írország, Egyesült Királyság, Ausztrália, Dél-Korea, Afganisztán. Tajvan bár elismeri, de magát Tajvant Kína nem ismeri el az 1949-es elszakadás óta.²³

A függetlenséget határozottan elutasító országok: Szerbia, Oroszország, Szlovákia, Ukrajna, Románia, Spanyolország, Kuba, Ciprus.

További tárgyalást szorgalmazó, vagy még nem döntött államok: A Vatikán reméli, hogy a szemben álló felek óvatosak lesznek. Továbbá felszólította Szerbiát és Koszovót, hogy a kialakult helyzetben "felelősen és visszafogottan" viselkedjenek, és kijelentette, hogy XVI. Benedek pápa imádkozni fog értük ebben „a történelmivé” nyilvánított pillanatban. A Vatikán már korábban kijelentette, hogy egy esetleges függetlenségi nyilatkozat esetén "kiemelt figyelemmel" fogja követni az eseményeket, döntésénél figyelembe veszi a nemzetközi közösség álláspontját. Kína súlyos aggodalmának adott hangot, további tárgyalásokat, nemzetközi jog adta megoldást és a két állam együttműködését szorgalmazza a Balkán régió stabilitásának és békéjének megteremtése érdekében. Egy elfogadható terv közös tárgyalások útján való kidolgozása a legjobb megoldás a kialakult helyzetben. Meggyőződése, hogy Koszovó egyoldalú lépése bizony következmények sorát vonja maga után, így a döntés negatív hatással lesz a balkáni régió stabilitására és békéjére. Továbbá hozzátette, hogy a nemzetközi közösségnek meg kell teremtenie a megfelelő kereteket a tárgyalásokhoz. Izrael nem tett azonnali lépéseket az államelismerést illetően. Indonéziában, Bangladesben a kormányzóvivő elmondása szerint "a koszovói emberek sorsa közel áll a bangladesiek szívéhez, bízunk hát abban, hogy a békefenntartók megőrzik a térség stabilitását." Itt tulajdonképpen egyfajta sorsközösség vállalásáról van szó. Egyiptom kétértelmű álláspontot alakított ki. A Külügyminisztérium szóvivője hangsúlyozta, hogy a pártok kiállnak a nemzetközi jog mellett és támogatják a régió stabilitását, azonban nem nyilatkozott arról, hogy vajon Egyiptom elismeri-e Koszovót. Burkina Faso óvatos és megfontolt politikát folytat. Figyelemmel kíséri a helyzet alakulását, és reméli, hogy egyik fél sem folyamodik erőszakhoz.²⁴

A Dominó-effektus?

Koszovó függetlenségének sikeres véghezvitele több államban ébresztett reményeket. Így az észak-kaukázusi Csecsenföldön, ahol korábban egy szövetség révén az oroszoknak sikerült pacifikálniuk a csecseneket, ám az új állam léte lehet, hogy megerősíti bennük is a függetlenedés¹i vágyat.²⁵ Marokkó Nyugat-Szaharát tartja a kezében, s semmi reményt nem ad az elszakadásra az ott élők számára. A világ legnagyobb államtalan kisebbsége, a mintegy 20 milliós kurdok számára is felmerülhet a lehetőség, ám a kurdok már majdhogynem kialakítottak egy de facto államot. Az ázsiai államok erősen tartanak egy létrejövő precedens következményeitől, ám ehelyütt a nyugati hatalmak aggodalmak elkerülése végett ezt a helyzetet egyedi és speciális jelzővel illették.

A nemzetközi jog magyar kiemelkedő alakjainak reflektálása

Réti György, külügyi főtanácsos és közíró Koszovó állam önállóvá válását "Szerbia Trianonjaként" emlegeti. Szerbia és a szerb nép nagy része Koszovó elvesztését olyan sorstragédiaként éli meg, amit a mi elődeink megélték Erdély és a többi magyarlakta területek elvesztése miatt az első világháború után. A főtanácsos szerint azonban éppen ellenkező dologról van szó: Albánia számára jelentett nagymérvű veszteséget egy évszázadon keresztül az, hogy Jugoszláviához tartozott. Ezt a történelmi igazságtalanságot számolta fel Koszovó függetlenségének kikiáltása. Az író igazolásul az

albánok nagy számarányára hivatkozik, valamint, hogy a történelemre visszavezetve láthatjuk, hogy az albánok ősei hamarabb letelepedtek a térségben, mint a szerbek. Réti álláspontja szerint Koszovó történetét kettős tendencia jellemzi: Belgrád általában albán-ellenes politikát folytatott, míg a koszovói albánok létrehozták a szerb hatalommal szembeni párhuzamos szerveiket. Réti pátoszteljesen megfogalmazva Koszovó függetlenségét a népek önrendelkezési jogának győzelmeként emlegeti, mely a nemzetközi jognak a legnemesebb alapelve. Felhívja a figyelmet továbbá arra is, hogy az emberességi szempontok miatt sokkal nagyobb figyelmet kell fordítani mindenkinek a nemzeti kisebbségeik jogainak és érdekeinek érvényesítésére, hogy ne legyen szükség többé koszovói megoldásokra. Bár mi, magyarok is megértjük a szerbek "sorstragédiáját", azonban meg kell akadályozni, ha esetleg retorziót kívánnának alkalmazni.

Déter Miklós külpolitikai szakértő is nyilatkozott a függetlenséget érintő helyzetről. Meglátása szerint az oroszok nem a szerbeket támogatják, hanem "kökeményen a saját érdekeit követik"; jelen lenni a Balkánon, és a világpolitikában is.²⁶

Summa summarum

Összességében azt mondhatjuk el, hogy egy kisebbségnek általában ott rejlik a lehetősége a függetlenné váláshoz, ha elnyomás alatt él, ha nem élvezheti az autonómiának foszlányát sem, és nem lehet részese egy egyenes ívű méltányos politikának, akkor Koszovóhoz hasonló válsághelyzet fog kialakulni. Álláspontom szerint a világban élő államtalan kisebbségek helyzetét békésen kellene megoldani, pontosan azért, hogy ne adjunk még egyszer táptalajt ugyanezen hibák kialakulásához. Réti György szavaival egyetértek, valóban a nemzetközi jog legnemesebb alapelvéről van szó, a népek önrendelkezési jogának a győzelméről. Koszovó, Európa legszegényebb szeglete még eufórikus állapotban ünnepli a győzelmet, azonban megoldásra vár a negatív gazdasági helyzet, a destabilizált politikával együtt. 2008-ban, a Világbank és az Európai Unió nemzetközi konferenciát tervez Koszovó megsegítésére, amely remélhetőleg sikerrel fog zárulni, s az újonnan létrejött állam is ráléphet a fejlődő államok útjára.

Felhasznált Irodalom

1. Révai Új Lexikon, Babits Kiadó, 1994
2. Juhász József: Volt egyszer egy Jugoszlávia, Aula, 1999
3. Gárdi Balázs: KFOR-misszió, Zrínyi Kiadó, 2005
4. Kakuk György: Koszovó tűzfészek, Athenaeum 2000 Kiadó,
5. Kakuk György: Koszovó: egy válság anatómiája
6. Világtörténelmi Kronológia: 200 ország története a kezdetektől napjainkig, Tárogató könyvek, 1998
7. HVG, 2008. febr. 23., 8. sz.
8. www.wikipedia.hu
9. <http://index.hu>: Koszovó már vasárnap kikiálthatja függetlenségét., Koszovó függetlensége az önrendelkezés diadala, Tényleg kikiáltják a független Koszovót, Kikiáltották Koszovó függetlenségét, A NATO növeli az észak-koszovói jelenlétet, Koszovó függetlensége ingatag Balkánt eredményezne?, Hazaárulással vádolják a szerbek a koszovói vezetőket.
10. <http://nol.hu>
11. www.origo.hu: Koszovó az ára Szerbia EU- és NATO-tagságának,
12. www.mno.hu
13. www.hvg.hu
14. www.europarl.europa.eu
15. www.hetek.hu

¹ A Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Karának II. éves, nappali tagozatos hallgatója.

2 Máig tisztázatlan, hogy Koszovó tulajdonképpen Moesia provincia részévé vált, vagy csupán osztozott a tartomány sorsán Dalmatiával.

3 Révai Új Lexikon, Babits Kiadó, 1994

4 A rigómezei csatához köthető egy legenda, mely szerint egy angyal látogatta meg Lázárt a csata előestéjén, és két alternatívát állított elé. Ennek révén választhatta a szultáni hadseregére mért vereség következtében létrejött életre szóló földi királyság vezetését. Azonban az esetben, ha a mennyei királyságot választja, akkor elveszíti a csatát, melyben ő maga mártírhalt hal és Isten királyságában foglalhat helyet. A legenda szerint Lázár a második alternatíva által vizionált Isten királyságát választotta, életét vesztette a csatában és birodalma vele együtt letűnt. A szerbek szerint az, hogy Lázár az „örök királyságot” választotta, biztosítja a szerbek számára az örökös jogot Koszovóra, mert a terület ezzel a választással szakralizálódott, Koszovó tehát a „szerb mennyei királyság”, mely elvesztésének fájdalmát egyesek Krisztus keresztre feszítésével azonosítják.

5 Az Oszmán Birodalom egyik sajátos és hátrányos jellemzője visszatekintve a történelemben, hogy hódító politikájának következtében bekebelezte az egyes területeket, s mellőzte a folyamatos korszerűsítést, fejlesztést. Így pedig tudjuk, hogy nem lehet fenntartani egy ekkora Birodalmat, mert akarva-akaratlanul begyűrűzik lassú folyamatként a dezintegráció.

6 A szerbek álláspontja szerint az albánok összejátszottak a törökökkel. A történelmi tétel szerint az utóbbi hatalmat akart kiépíteni, az előbbi pedig az elmenekült szerbek helyére kívánt betelepülni, s némi önállóságot szerezni. Tehát egy kölcsönös szóbeli konszenzusra került sor, melynek „gonoszságaként” kitervelték a szerb náció kiszorítását.

7 www.wikipedia.hu

8 Az oktatás terén albán főiskolát, egyetemi kart létesítettek, a tömegkommunikációban megjelentek az albán nyelvű sajtóorgánumok.

9 Az elnevezés megtartása azért volt nagyon fontos, mert a „köztársaságoknak” legalább elméletben megvolt az alkotmányos joga az elszakadásra. A jugoszláv köztársaságok során kialakult viták folyamán a szerbeket egyre jobban zavarta, hogy Kosovo és Vajdaság fel tudnak lépni Szerbia ellen a többi köztársasággal összefogva, és így nőttek a szerb nacionalisták Kosovo jogainak csökkentésére vonatkozó követeléseit.

10 A milosevici évek alatt a nagyszerb nacionalizmus egyre inkább felerősödött. Erről tanúbizonyságot a Szerb Tudományos Akadémia által 1986-ban nyilvánosságra hozott Memorandum tesz, melyben Milosevic következő szavai hangoztak el: "... senki sem emelhet kezét rátok, ezek a ti rétjeitek, a ti kertjeitek, itt kell maradnotok, ez a ti emlékezetetek...".

11 Még ebben az évben, június 26-án kikiáltják Szlovénia és Horvátország, szeptember 8-án pedig Macedónia függetlenségét. 1992-ben a Boszniai Szerb Köztársaság alakul meg.

12 A problémát nemcsak az albán kisebbség jelentette. Egy olyasfajta gazdasági-társadalmi válság zajlott le, amelyről a már említett Memorandum is írt.

13 Az egyezmény többek között szólt arról, hogy Koszovó autonóm státuszát tárgyalásos úton kell deklarálni, a NATO fogja ellenőrizni. Szólt még a menekültek hazatéréséről és a tüzszünetről.

14 A menekültek számára a humanitárius segítségnyújtást egészségügyi eszközökkel az izraeli kormány nevében Siloam Salom miniszter nyújtotta. A miniszter mintegy 250 millió forint értékű szállítmányt vitt a helyszínre orvosokkal ellátott kórház formájában. Ez a fajta tevékenység azonban az izraeli közvélemény felháborodását váltotta ki, hiszen a peszach ünnep idején a holocaustra emlékezve saját tragédiájukat idézte fel az emberekben.

15 A Nemzetgyűlés mintegy 100 tagját közvetlen módon választják, a kisebbség tagjai számára pedig 20 szék van fenntartva.

16 Martti Ahtisaari, volt finn államfő és Ban ki-moon különmegbízottja által kidolgozott terv oka abban rejlik, hogy Koszovó függetlenségi folyamatát kívánta előmozdítani. A politikai és nem utolsó sorban gazdasági stabilizáció megteremtéséhez dolgozta ki e tervet. Ennek lényegeként Koszovó EU felügyelet alá kerülne, a szerbeknek pedig biztosítana önkormányzatot.

17 Az agresszió részéről felmerül az a kérdés, hogy vajon tényleg minősíthető-e annak vagy sem, hiszen ez a fogalom csak a világháborút követően jelent meg nemzetközi szinten.

18 Peter Feith, az Európai Unió koszovói megbízottja korszerűnek minősítette az alkotmányt, mely alkalmassá válik arra, hogy az újonnan létrejött állam Európához közeledjen.

19 Álláspontom szerint, Szerbiának és Koszovónak meg kellene találnia az aurum mediocritast, ám javukra legyen mondva, hogy mégsem egy egyszerű esetről van szó, ahol könnyedén lehetne közelíteni a két fél érdekét.

20 Vojislav Kostunica szerb kormányfő májusban látogatott Koszovóba kampány céljából az előrehozott parlamenti és helyhatósági választások érdekében.

21 Mintegy ötezer szerb indult meg a Koszovó északi részén fekvő albánok lakta részébe. Az ENSZ rendőrei szintén könnygázzal próbálták megfékezni a szerb tüntetőket. Február 28-án a Koszovóban szolgáló szerb rendőrök megtagadták az engedelmisséget az új állam kormányának és kijelentették, hogy az ENSZ-nek tartozzanak engedelmisséggel. Emiatt tüntetésekbe kezdtek. A koszovói kormány felmentette ideiglenesen a szerb rendőröket és akik a tüntetésekben részt vettek, azoktól elvették fegyverüket és jelvényeiket. Március 17-én hatvanhárom ENSZ-rendőr és mintegy hetven koszovói szerb sérült meg a Mitrovicában lezajlott zavargásokban.

22 Mirek Topolánek, cseh kormányfő államelismerés gyanánt a diplomáciai kapcsolatok felvételét javasolta az államnak. A cseh politikai elit azonban nem tudott egységes álláspontot kialakítani az elismerést illetően. A szociáldemokraták és a kommunisták ellenezték, a kereszténydemokraták és az államfő pedig kifogásolta az új állam létrejöttének elfogadását. Hibás döntésnek minősítették a volt csehszlovák-jugoszláv viszonyból eredő cseh-szerb kapcsolat esetleges megromlásának veszélyét illetően.

23 Továbbá elismeri a függetlenség deklarálását: Észtország, Lettország, Litvánia, Svédország, Finnország, Norvégia, Dánia, Belgium, Hollandia, Luxemburg, Bulgária, Izland, Lichtenstein, Libéria

24 Egyértelmű döntést nem hozó további államok: Kolumbia, Macedónia, Malajzia, Málta, Montenegró, Örményország, Panama, Szingapúr, Uganda.

25 A demokráciát és szabadságot képviselő Freedom House ez év május 6-án tette közzé, hogy mely államok tartoznak a legelnyomóbb rezsimek közé. Ezek között megtalálhatjuk többek között az atombombát előállított Észak-Koreát, Kína, Eritrea, Nyugat-Szahara. Továbbá a lista tartalmazza, hogy az oroszok által fennhatóság alatt tartott kaukázusi Csecsenföld valamint Tibet lakóinak mindennapi élete a legellenőrzöttebb.

26 A szakértő meglátása ebben a kérdésben: A magyar politikának nem szabad túlértékelnie a szerb zsarolási kapacitást, vagyis a radikalizmus fellángolásával, összeütközésekkel, menekülthullámmal és a kapcsolatok romlásával való fenyegetést. Koszovó dilemmája, hogy a nemzetközi jog és a nemzetközi politika ellentétbe került, a szuverenitás és az önrendelkezés konfliktusát csak politikai érdekek nyomvonalán, külső döntéssel lehet feloldani. A felek (Belgrád és Pristina) tárgyalásainak, mint sehová sem vezető folyamatnak véget kell vetni, és a nemzetközi közösségnek (vagy annak döntő részének) határozottságot és döntésképeséget kell tanúsítania. A megoldatlanság prolongálása csak a szélsőségeket erősítené. A magyar érdekek: a gazdasági kapcsolatok fejlesztése, a koszovói esetleges államkudarccal elkerülése, az albán kérdés megoldásához kötődő megfontolások.